

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. Postma / Eindhoven

Dit nu zijn de namen (Exodus 1) (3)

Gods Woord en zijn gevolgen

Het was niet gewoon meer. De eerste maatregel die de nieuwe farao nam sorteerte geen effect. Beter gezegd: farao bereikte het tegendeel van wat hij beoogde. Het volk der Israëlieten was er niet onder te krijgen: „hoemeer men hen onderdrukte, des te meer vermenigvuldigden zij zich en breidden zij zich uit, zodat men bevreesd werd voor de Israëlieten”. De bevolkingsexplosie was niet te stuiten. Dat had niets te maken met viriliteit, maar alles met Gods hand in Israëls geschiedenis.

Zo heeft Israël het zelf ook herkend en bezongen: „toen Israël naar Egypte gekomen was, en Jacob als vreemdeling vertoefde in het land van Cham, maakte Hij Zijn volk zeer vruchtbaar en machtiger dan zijn tegenstanders”, Ps. 105 : 23, 24. Precies zoals in deze psalm naar Gods beloftewoorden aan Abraham wordt verwezen (Ps. 105 : 8-11), zo typeert Stephanus het voor de joodse raad. Bondig geformuleerd: „doch naarmate de tijd der belofte, waarmee God zich aan Abraham verbonden had, naderde, vermeerderde het volk en vermenigvuldigde zich in Egypte, totdat er over Egypte een andere koning kwam, die Jozef niet gekend had” (Hand. 7 : 17, 18). Ook voor Paulus is Gods hand in Israëls geschiedenis tastbaar en zichtbaar. In de synagoge van Antiochië verklaart hij zich als volgt: „mannen van Israël en vereerders van God, luistert. De God van dit volk Israël heeft onze vaders uitverkoren en het volk verhoogd, toen zij bijwoners waren in het land Egypte...” (Hand. 13 : 16, 17a).

Het menselijk antwoord

De eerste reactie op die niet te stuiten bevolkingsaanwas was angst. Angst voor meer dan het gewone. Maar die angst leidt niet tot de voorzichtige vraag: wie of wat is de oorzaak? Eerder wordt onvoorzichtigheid het parool — de angst slaat om in blinde haat: „toen lieten de Egyptenaren de Israëlieten onder mishandeling werken, ja zij maakten hun het leven bitter door harde slavenarbeid met leem en tichelstenen en door allerlei arbeid op het veld — alle werk, waartoe zij hen onder mishandeling als slaven gebruikten.” Ook hier komt de verteller bijna woorden tekort om uit te beelden dat de ontwikkeling naar een climax gaat, escaleert. De vrees voor het ongewone brengt Egypte tot meedogenloosheid.

En dit is nog maar de eerste trap — er zullen er nog drie volgen (1 : 15 v.v.; 1 : 22; 5 : 7 v.v.).

Een dergelijke reactie op de hand Gods in Israëls geschiedenis zien we vaker. Een sprekend voorbeeld is in Hand. 6:7 v.v. te vinden: „en het woord Gods *wies* en het getal der discipelen te Jeruzalem *nam zeer toe* en een *talrijke schare* van de priesters gaf gehoor aan het geloof”. De onmacht van zijn tegenstanders (6 : 8-15; 7 : 54-59) leidden tot Stephanus' steniging en een ongehoorde vervolging van de snel toegenomen gemeente (8 : 1-3). Waar God de Heer zijn schreden zet (Lied 305 : 1), volgt satan Hem op de voet. Dat is een factor die we maar al te gauw vergeten. In het boek „De brug over de Drina” van Ivo Andric wordt helemaal aan het begin de marteling en executie beschreven van een man die de bruggebouw wilde saboteren. Die beschrijving is meer dan afgrijselijk — je kunt het eenvoudig niet en nooit meer vergeten. Dat is ook de bedoeling: heel het boek door speelt dat begin je door het hoofd.

Op dezelfde manier, denk ik, moet je Gen. 3 lezen — het geraffineerde optreden van satan met de gruwelijke gevolgen daarvan voor de mensheid. Hij is op geen enkele bladzij meer weg te denken. Hij is er steeds in de geschiedenis — zelfs zonder dat zijn naam genoemd wordt (wat dan ook zelden gebeurt).

Ik zal zegenen ...

Wat hij met mensen doet (faraos) en wat hij mensen aandoet (Israël) staat op de eerste bladzij van het boek Exodus. Daarbij vergeten we niet, dat satan de tegenstander van God is en dat Israël de inzet vormt. Al evenmin mogen we Gods woorden aan het adres van Abram vergeten. Heel simpel: „Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken...” (Gen. 12 : 3). Zulke woorden bepalen uiteindelijk de geschiedenis.

We horen farao zeggen: „... laten wij met beleid tegen hen optreden...” Stephanus geeft het zó weer: „deze nam list te baat tegenover ons geslacht en handelde slecht met de vaders” (Hand. 7 : 19). Tenslotte de psalmist: „Hij (God) maakte zijn volk zeer vruchtbaar en machtiger dan zijn tegenstanders. Hij veranderde hun harten, zodat zij zijn volk haatten en listig handelden tegen zijn knechten” (Ps. 105 : 24, 25).

Een uitlegger (B. Gemser) tekent hierbij aan: „zelfs de wending ten kwade van de gezindheid der Egyptenaren wordt, bij deze theocratische beschouwing, aan God toegeschreven (evenzo Ex. 7 : 3; 10 : 1; Deut. 2 : 30 zonder dat hiermee aan de verantwoordelijkheid van de mens afgedaan wordt, vgl. Ex. 8 : 15, 32; 9 : 34; 1 Sam. 6 : 6)” — ook Ex. 4 : 21 en 7 : 13 vallen hier aan toe te voegen.

In een targum (oude joodse vertaling of parafrase van het O.T. in het Aramees) wordt die „theocratische beschouwing” weggewerkt door de weergave: „hun hart veranderde zich...”. Datzelfde doet ook een andere uitlegger (H. Gunkel). Taalkundig is het inderdaad mogelijk. Maar de eigenlijke reden voor deze vertaling is, dat men er voor terug deinst God aan te wijzen als de veroorzaker van de kwade gezindheid der Egyptenaren. Het zou lijken alsof

God moedwillig en boosaardig de Egyptenaren tot moedwillige boosaardigheid aanzette.

Of is uw oog boos ... ?

Je zou kunnen zeggen: het staat er dan toch maar. En dat nog wel op verschillende plaatsen. Inderdaad zou ik Ps. 105:25 maar rustig zó vertalen: *Hij veranderde hun harten, zodat zij zijn volk haatten*". De vraag is echter: gaat het hier om een *on-middellijke* actie (vgl. de vroegere discussies over middellijke en on-middellijke wedergeboorte)?

De vraagstelling of God de rechtstreekse, welbewust gewilde veroorzaker is van Egypte's boosaardigheid zou, met verandering van omstandigheden, een eigentijdse vraag kunnen zijn: de vraag naar de oorzaak van het kwaad der onmenselijkheid. Niet voor niets wijs ik hierop in het *beginstadium* van (de) Exodus. Want dáár valt al te constateren wat er in werkelijkheid aan de hand is. Enerzijds hebben we te maken met wat God doet (het theocratisch element). God heeft inderdaad Israël „uitverkoren” en zich aan dit volk „verbonden” en dat krachtens de eed, die Hij de vaders gezworen had (Deut. 7:7, 8). Evenzo was het Góð, die aan Abram bij herhaling beloofde: „Ik zal u tot een groot volk maken” (Gen. 12:2). Wanneer Góð echter die belofte ten uitvoer brengt, is het de vraag hoe *andere* volken op die soevereine keus van God reageren — Egypte bijv. We krijgen te horen dat de eerste reactie er een van angst is. Daarna hoe die angst zich omzet in háát, vijandschap (vgl. Ef. 2:14). Angst leidt blijkbaar niet tot voor-

zichtigheid, maar tot verharding der harten: farao en zijn volk worden spijkerhard. Van meet af aan. Niet voor niets heet Egypte „de ijzeroven” (Deut. 4:20; 1 Kon. 8:51; Jer. 11:4). Als God iemand goed-doet, is de reactie daarop blijkbaar *kwaad*-doen, kwaadwilligheid. Met de hele

scale van angst, afgunst, haat. Denk maar aan Jezus' gelijkennis van de arbeiders in de wijngaard: „Staat het mij niet vrij met de mijne te doen, wat ik wil? Of is uw oog boos, omdat ik goed ben?” (Matth. 20:15). Kun je God verantwoordelijk stellen voor *menselijke* boosaardigheid?

W. G. Rietkerk / Utrecht

Doemdenken

Sinds kort heeft onze taal er een woord bij: doemdenken. Vele mensen hebben het gevoel dat onze cultuur — ja onze wereld haar ondergang tegemoet gaat — en voelen zich tegenover die dreigende toekomstige ontwikkelingen onmachtig. Onmachtig zien wij toe, hoe allerlei ontwikkelingen die de wereld in haar voortbestaan bedreigen zich doorzetten: werkeloosheid en honger, atoombewapening en milieu-vervuiling.

Op de laatste l'Abri-dag in Utrecht hebben wij ons met dit thema beziggehouden. Hoe staan wij als christenen tegenover dit doemdenken, dat vaak haast noodlots-denken wordt?

In Centraal Weekblad van 21 jan. '81 las ik een reactie van prof. Hartvelt op een inaugurele rede van een professor in de pedagogie (mevrouw Lea Dasberg) die luidde: pedagogie in de schaduw van het jaar 2000: Hulde aan de hoop. Mevrouw Dasberg vindt het een onvergefelijke fout als een nieuwe generatie van mensen wordt opgevoed in een sfeer van: deze wereld gaat toch haar ondergang tegemoet — en wat je ook doet: je werkt alleen maar mee aan het overbevolken van deze wereld — en het bevuilen van ons milieu, het vergroten van de kloof tussen arm en rijk of aan het stimuleren van een wapeningswedloop die niemand tegen kan houden. Wie zo'n sfeer schept, verpest de komende generatie van mensen, omdat dezen zich dan wel gedwongen voelen tot óf schuldcomplexen óf angst-neurose en vluchtwegen. Prof. Hartveld stemt er wel mee in dat wij elkaar geen angsten moeten aanpraten en op een moderne wijze hel en verdoemenis preken, alleen hij stelt de vraag: waaraan ontleenen wij de zekerheid van de hoop? „Hulde aan de hoop”, zei mevrouw Dasberg. O.K. zegt prof. Hartvelt, maar je moet er wel een basis voor hebben. Want als je als een struisvogel je kop in het zand steekt, ben je ook niet op de goede weg. Daar

kerkelijk leven

ben ik het geheel mee eens. Terecht zegt prof. Hartvelt:

Wij, mensen uit de twintigste eeuw, leven voor het eerst in een tijd, waarin de mens in staat is om zichzelf en zijn wereld te vernietigen. Welke hoop kunnen wij dan nog overeind houden dat de mens het niet ook zal doen? Prof. Hartvelt zegt: Daarom is het terecht dat pedagogen zich méér dan ooit gaan bezighouden met het raadsel: mens. Hij is de 'zwakste' schakel in de sterke ketting van het proces van de geschiedenis. M.a.w. die zwakste schakel: de mens zelf moet worden versterkt en dan zouden wij redenen kunnen hebben voor hoop.

Ik vind dat om eerlijk te zijn ook maar een schamele hoop. Is er in de bijbel zelf enige basis te vinden voor de verwachting dat de mens zelf er in de loop van de tijd beter op zal worden? U kunt zeggen: Maar daar draait toch heel het evangelie om: om de redding van de mens. Die redding is zeker niet alleen iets voor de hemel of voor de toekomst — ze zal toch hier en nu zichtbaar moeten worden in rechtvaardige daden, in de „vruchten van de Geest”. Ja, dat is voor 100% waar en toch krijg ik uit de bijbel nooit de indruk, dat de geschiedenis van de mensheid zich in een stijgende lijn beweegt: als zouden er langzaam maar steeds meer mensen bereid zijn om de „nieuwe Mens” aan te doen. Zodat wij straks in een gezamenlijke krachtsinspanning in staat zouden zijn de wereldproblemen het hoofd te bieden. (zie hiertegenover 2 Thess. 2.)

Dit laatste zegt prof. Hartvelt ook niet. Integendeel: hij hult zich aan het einde van zijn artikel in een soort geheimzinnig stilzwijgen als hij tegen de pedagogen, die wél van

dit humanistisch optimisme vervuld zijn, de vinger opheft en zegt: pas op: de vraag: wie de mens is? is „religieus van aard en niet alleen politiek van strekking.” Hij zegt iets niet, wat hier wel gezegd moet worden, n.l. dat er geen basis is voor de verwachting dat de mens zelf streks zijn eigen problemen wel aan zal kunnen — mits hij maar goed wordt opgevoed — in een sfeer van hoop. Dit was de teneur van de rede van mevr. Dasberg.

Als wij dat op grond van de bijbel niet mogen geloven, maakt het dan niet ieder bijbels christen automatisch tot een doemdenker?

★ Ik sla om die vraag te beantwoorden vier passages op uit de bijbel zelf.

1. Jesaja 47:6.

Er is in dit hoofdstuk duidelijk sprake van *oordeel*: Gods gericht is ontbrand tegen Israël — en daarna ook tegen de Chaldeeën. Niet als vuur van de hemel, maar langs een middellijke weg: oorlog, en terreur. De profeet ontkent niet dat er sprake is van gerichten; alleen, hij verwijt de Chaldeeën het volgende: Terwijl Ik, zo zegt de Here, toornig was op mijn volk hebt gij het geen barmhartigheid bewezen; zelfs grijsaards hebt gij wreed behandeld. Het lijkt alsof er hier een tegenspraak ligt in de tekst. Want als Gods relatie tot de wereld er een is van toorn, moeten wij dan niet ook die toorn van God weer spiegelen.

Neen, zegt dit Schriftwoord: ook daar waar God's relatie tot de wereld er één is van toorn daar worden wij nog geroepen tot het bewijzen van barmhartigheid. Denk maar aan Kaïn. De Here heeft met hem een geding. Maar de mensen moeten hun hand van Kaïn afhouden. Wat in Genesis 3:15 alleen nog maar regatief wordt geformuleerd wordt in Jesaja 47:5 in positieve bewoordingen gezegd, n.l. als God met zijn toorn komt moeten wij niet alleen onze handen thuishouden, maar juist voortgaan met wat het Evangelie ons leert: barmhartigheid bewijzen.

Zo is het ook in een gezin: als een vader de ene zoon straft, dan steekt het hem als de andere zoon de gestrafte nog een stomp nageeft.

Juis deze gekwetstheid (van de Here tegenover de Chaldeeën, die Israël een stomp nagaven) laat zien dat het de Here in Zijn gerichten ten diepste niet gaat om te vernietigen, maar dat ook Zijn toorn de keerzijde is van Zijn liefde.

Hoe ook de weg van God zal zijn met onze wereld — in zeker opzicht behoort dat tot de verborgen dingen — ónze taak en roeping is daarmee duidelijk aangegeven: geen doemdenkers maar barmhartigheidsbewijzers zijn.

II. Jeremia 32:7.

Datzelfde bijna paradoxale treffen wij aan in de profeet Jeremia. Terwijl Nebukadnezar om de stad

IN DIT NUMMER

- 49 Ds E. R. Postma, Dit nu zijn de namen (Exodus 1) (3)
- 50 Drs W. G. Rietkerk, Doemdenken
- 51 Berichten rond de Landelijke Vergadering
- 52 D. W. L. Milo, Wat is te dichterlijk?
- 53 T. Hoekstra, Ex libris
- 54 M. de Jonge, De evolutieer — hoe lang nog ?

pastorale notities

JAGER OF HERDER

Elk jaar reisden de ouders van de Here Jezus naar Jeruzalem, zo lezen we in Lucas 2:41. Je ontkomt niet aan de indruk, dat ze één keer per jaar die tocht ondernamen. Zó wordt het verteld in dat vers. Maar de wet had voor alle mannen voorgeschreven: drie keer per jaar. Zie bijv. Deut. 16:16. Ik heb ergens gelezen, dat het voor de mensen in het hoge noorden van Israël te bezwaarlijk bleek om het te doen, zoals de wet het zei, en dat het er in de praktijk van gekomen was, dat de vèraf wonenden met één keer per jaar volstonden. Jozef was een godvrezend man, maar hij heeft niet gevreesd, dat de toorn van de

HERE op hem losbarsten zou, omdat hij maar één maal per jaar ging. Hier hebben wij het eens over gehad, toen de vraag gesteld werd, hoe vaak je de maaltijd des Heren vieren moet. Moet? Er is gezegd: Elke week, want zó vind je dat in Handelingen. Ik acht het mogelijk, dat de Here graag zou zien dat we elke week bij brood en wijn Zijn dood verkondigden. Doch als het in de gemeente niet haalbaar is, moeten we dit punt niet gaan „drijven”. Een kwart eeuw geleden had je felle discussies over de feestdagen. Een drie-kwart eeuw terug, toen had je de vroegdoop, óók al zo'n twistpunt. Als het in de gemeente niet gaan kan, zoals het moet, dan moet het maar zoals het gaat. Dat lijkt geen principiële stelling, maar 't is wel pastoraal. Esau was een jager. Jakob een herder. Jakob had er niets mee op, dat Esau hem begeleiden zou . . . „Mijn heer, er zijn nogal wat kinderen bij mij en veel kleinvee; zou men die maar één dag al te zeer jagen, dan zou de gehele kudde sterven!” (Genesis 33:13).

A. H. Algra, Sliedrecht

Jeruzalem ligt, en de ondergang nabij is, moet de profeet in opdracht van de Here een akker kopen. Dat lijkt met elkaar in tegenspraak. Als straks Israël toch ondergaat, waarom dan nú nog een akker kopen en bebouwen. Nú dat is precies de taak van Jeremia: hij moet uitleggen dat er toekomst is aan gene zijde van de storm. Léven voorleven, waar alles donker wordt Luther schijnt eens gezegd te hebben dat als hij wist dat morgen het einde van de wereld kwam, hij vandaag nog een appelboom zou planten. (Zie hierover verder A. v. d. Dussen in Opbouw van 16-1-'81.)

III. Mattheüs 24:6 en 14.

Hier zegt Jezus op de vraag wanneer het einde van de wereld komt: Weest niet verontrust als u hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen, want dat moet geschieden (. . .), maar het einde is het nog niet. Het einde zal pas komen als het Evangelie van het Koninkrijk in heel de wereld gepredikt zal zijn – tot een getuigenis voor alle volken (vs. 14). Ook hier weer zo'n wonderlijke tweeledigheid: terwijl enerzijds niet wordt ontkend dat er een einde komt – en een laatste gericht dreigend op komst is – wordt toch als onze hoofdplicht ons opgegeven: de verkondiging van het Evangelie van de vrede. Niet met verdringing – of onder ontkenning – van dat andere, het gericht, niet dáárop gefixeerd. De blijdschap en de barmhartigheid moeten blijven roemen tegen het oordeel (Jac. 2:13). Omdat wij de wereld mogen bezien in het licht van Hem, die alle oordelen op eigen schouders heeft weggedragen.

IV. I Petrus 4:7-9.

In deze brief van Petrus bespeur ik opnieuw dezelfde nadruk: terwijl Petrus aan de ene kant zegt: het einde aller dingen is nabij gekomen, (vs. 7) trekt hij daaruit geenszins de conclusie: dus blijft ons niets anders over dan machteloosheid en doemdenken. Integendeel: hij zegt juist daarom: Komt tot bezinning en weest nuchter opdat gij kunt bidden. Hebt bovenal bestendig liefde jegens elkaar en weest gastvrij, zonder morren. Dient elkaar naar de genadegave die hij ontvangen heeft als goede rentmeesters over de velerlei genade van God.

Al deze aansporingen hebben een levensblijheid in zich die voortkomt uit het weten immuun te zijn voor het gericht. Hoe sterk dit laatste ook mag klinken, toch is dat de boodschap van het Evangelie. Wij zijn verlost. Dank zij Christus en Zijn werk. Die levensblijheid en hoop moet zichtbaar worden in: nuchterheid, gebed, gastvrijheid en een goed rentmeesterschap zelfs oog in oog met het einde.

Zo zien wij hoe deze vier Schriftplaatsen ons een doorgaande lijn laten zien van Schriftuurlijk onderwijs tegen allerlei vormen van doemdenken. Voor een humanistisch optimisme is geen ruimte, maar wel leren zij ons het geheim van de onbezorgdheid, dat Jezus zo belangrijk vond, dat het een plaats kreeg in het hart van de bergrede (Mt. 6).

De volgende week zult u in deze rubriek de lezing van prof. B. Goudzwaard kunnen aantreffen over hetzelfde onderwerp.

Berichten
rond de Landelijke
Vergadering

AANVULLEND RAPPORT van de Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken inzake de Gereformeerde Oecumenische Synode, januari 1981.

Zoals u weet, is enige tijd geleden in Opbouw een uitvoerig rapport verschenen van de Geref. Oecumenische Synode. Uit het aanvullend rapport, bestemd voor bespreking op de Landelijke Vergadering, citeren we het laatste deel.

Voorafgaand is gesproken over besluiten van de Geref. Synode over de G.O.S. en de homofilie.

We volgen het rapport, als het gaat over Schriftgezag.

Besluiten
inzake de Schriftgezag

Met het unaniem en zonder noemenswaardige kritiek aanvaarden van het rapport over de aard van het Schriftgezag als een confessioneel-verantwoorde Schriftbeschouwing is naar het oordeel van de commissie een dieptepunt bereikt in de ontwikkelingen binnen de GKN. Tot haar droefheid kan de commissie niet anders concluderen dan dat de Gereformeerde synode met dit rapport de wissel heeft omgezet en, nadat individuele theologen daarin waren voorgegaan, het spoor van een gereformeerde Schriftopvatting heeft verlaten. In een tijd, waarin de moderne Bijbelkritiek als een vloedgolf over de kerken slaat, breekt dit rapport de noodzakelijke weerstand daartegen af in plaats van die op te bouwen.

Ondanks alle verzekeringen van het tegendeel betekent het rapport een principiële breuk met de wijze, waarop de kerken van de Reformatie steeds het gezag van de Schrift hebben verstaan, zoals bijv. in de artikelen 3-7 van de NGB wordt beleden.

Ondanks de ongetwijfeld oprecht gemeende waarschuwingen tegen een Schriftkritiek, die van het goddelijk karakter van de Bijbel niets overlaat, geeft het rapport er blijk van onvoldoende oog te hebben voor de onbijbelse uitgangspunten en werkwijze van het historisch-kritisch Bijbelonderzoek, en buigt het veel te kritiekloos voor de vermeende resultaten daarvan. Daarmee zet het rapport het breekijzer in de belijdenis van de onvoor-

waardelijke betrouwbaarheid van de Heilige Schrift als de historische juiste weergave van de weg die God met de mensen is gegaan en als de gezaghebbende norm voor leer en leven van vandaag.

Ondanks alle orthodox klinkende en ook zeker zo bedoelde passages, waarin het gezag van Gods openbaring boven menselijke bedenksels met de mond wordt beleden, aanvaardt het rapport in de praktijk als leidraad voor zijn Schriftbeschouwing een nieuw, zogenaamd „relationeel” waarheidsbegrip, dat regelrecht is weggelopen uit de moderne wijsbegeerte. In feite maken daarin menselijke gevoelens en ervaringen, filosofieën en zogenaamd wetenschappelijke vondsten uit, waar en wanneer de Bijbel gezaghebbend en betrouwbaar Woord is en waar en wanneer niet.

Door de grote rol die het rapport toekent aan de theologische wetenschap ontnemt het in feite Gods Woord aan de gemeenteleden en maakt het van de Bijbel een boek, dat slechts door bemiddeling van een theologische elite – de moderne clerus – gelezen en verstaan kan worden.

Met dit rapport in de hand kunnen door de GKN aan theologen als prof. Kuitert, dr. Wiersinga etc. hooguit nog sussende waarschuwingen worden gegeven om met hun opvattingen niet te ver te gaan. Maar van een principieel en krachtig nee tegen hun dwaalleer kan na de aanvaarding van dit rapport geen sprake meer zijn, omdat de synode en deze theologen – weliswaar op ruime afstand van elkaar – zich op dezelfde weg bevinden: de weg die afvoert van de belijdenis van de Schrift als het volledig betrouwbare en gezaghebbende Woord van God en heenleidt naar het eindpunt van de volledige onderwerping van Gods Woord aan het menselijk verstand en de menselijke ervaring.

Wat de positie van de GKN in de GOS betreft, de in het genoemde rapport neergelegde Schriftopvatting is in flagrante strijd met de grondslag van de GOS, waarin ten aanzien van de Bijbel wordt gezegd: „De Schriften, zowel in hun geheel als in elk onderdeel, zijn het onfeilbare en altijd blijvende Woord van de levende Drieënige God, absoluut gezaghebbend in alle zaken van geloof en leven.”

Tevens geeft het door de Gereformeerde synode aanvaarde rapport er geen enkele blijk van, dat de GKN hebben willen luisteren naar de klemmende uitspraken die de GOS in 1976 deed over de dwalingen binnen de GKN. Ook in dit opzicht moet dus helaas gesproken worden van een verharding en verscherping in de opstelling van de GKN tegenover de GOS.

Conclusie

In het bovenstaande is duidelijk geworden dat de drie genoemde besluiten van de Gereformeerde sy-

node de schending van de grondslag van de GOS door de GKN hebben verhevigd en daarmee de kloof met de overige lidkerken van de GOS hebben vergroot. Het lijkt geen twijfel, of deze kwestie zal op de GOS van 1984 een belangrijke rol spelen.

Naar het oordeel van de commissie mag er geen enkel misverstand over bestaan, wat de positie is van onze kerken in de ingrijpende zaken die hier in geding zijn. Met name het besluit inzake het Schriftgezag, waarin de GKN nu officieel hebben gekozen voor een onbijbelse koers en voor een overtuiging, die de fundamentele wegslaat onder het algemeen ongetwijfeld christelijk geloof, maakt het naar de mening van de commissie noodzakelijk om de toetreding van onze kerken tot de GOS – waarvoor we u in ons eerste rapport de motieven gaven – gepaard te doen gaan met een ondubbelzinnige standpuntbepaling onzerzijds over de ontwikkelingen binnen de GKN zoals die in dit rapport zijn beschreven. Tevens zal deze toetreding vergezeld moeten gaan van een open en eerlijke intentieverklaring over de wijze waarop onze kerken zich binnen de GOS zullen opstellen inzake de verhouding tussen de GKN en de GOS.

Van dit standpunt en deze intentie kunnen de kerken blijken geven bij monde van de afgevaardigden naar de GOS van 1984. Daarnaast acht de commissie het gewenst de gereformeerde broederschap binnen de GOS te dienen met een helder getuigenis aangaande het gezag van de Schrift in de vorm van een grondige schriftelijke weerlegging van het rapport van de GKN inzake het

Schriftgezag. Aangezien dit rapport aan alle lidkerken van de GOS zal worden toegezonden, mag worden aangenomen dat ook vanuit die kring daarop gereageerd zal worden. Maar een dergelijke reactie mag zeker verwacht worden van kerken als de onze, die de wens te kennen geven tot de GOS toe te treden op een moment, dat dergelijke ingrijpende zaken binnen de GOS aan de orde zijn en dat verstrekkende beslissingen naar aanleiding daarvan in het verschiet liggen. De commissie is van oordeel, dat de hiervoor beschreven ontwikkelingen binnen de GKN de noodzaak van toetreding van onze kerken tot de GOS nog eens extra onderstrepen. Het in ons eerste rapport vermelde appèl van een aantal duidelijk gereformeerde lidkerken van de GOS om hun geleiden te komen versterken komt in het licht van de recente ontwikkelingen in de GKN nog klemmender op ons af. Tevens maakt de commissie u erop attent, dat genoemde schriftelijke weerlegging van het rapport over het Schriftgezag ten diepste van de GOS-lidkerken slechts zinvol mogelijk is vanuit een positie van (aspirant)-lidmaatschap van de GOS, en niet vanuit die van een belangstellende buitenstaander.

De commissie verzoekt de Landelijke Vergadering om de afgevaardigden naar de GOS in 1984 in bovenstaande zin te willen instrueren en de commissie te machtigen om onder eigen verantwoordelijkheid en op eigen naam genoemde schriftelijke uiteenzetting te verzorgen.

Voor de commissie,
G. Mul, voorzitter
J. Stuy, secretaris

D. W. L. Milo / Dalmally

Wat is te dichtertlijk?

(Lied 22)

Bij de bespreking van het rapport van onze Gezangencommissie beloven wij op Lied 22 terug te komen. Want uitgaande van de term „niet-verouderd taalgebruik” breidde deze commissie haar taak uit tot liederen, die „wegens al te dichtertlijk woord- of taalgebruik ondoorzichtig voor de gemeente” zijn (rapp. pag. 7). En als zodanig werd Lied 22 genoemd.

Nu zouden wij niet graag deze commissie voor de voeten lopen. Integendeel, deze commissie kan onze kerken veel verder brengen. Maar wanneer wij trachten Lied 22 duidelijk te maken bedoelen wij aan te tonen, dat wie in de kerk niet werken wil ook niet kan eten; sterker: wie bij het lezen van de Bijbel niet geheel zijn verstand en geheel zijn hart aan het werk zet, wordt gevoed noch gelaafd. Zo heeft onder meer K.S. het ons geleerd.

Nu wil het geval dat wij op de lagere school een meester hadden, die ons de moeilijke hoofdstukken van Spreuken 8 en 9 uit het hoofd liet leren. Barbaars? Nee, christelijk. Want al begrepen wij als kinderen die dichtertlijke tekst allerm minst – we hadden er eerbied voor en dachten het na dezen wel te zullen verstaan. En wat je als kind eenmaal in het hoofd hebt meegeregren neemt niemand je meer af.

—o—

Het woord is gevallen: Spreuken 8 en 9 zijn moeilijke hoofdstukken. Als gegeven moeten we daar aan willen. Ze staan nu eenmaal in de „dichtertlijke boeken” – en we vragen: wat is eigenlijk „al te dichtertlijk” voor een dichter? Mág een dichter sterke taal in verheven bewoordingen vatten? Mág hij, al ware het om te voorkomen dat zijn boodschap te grabbel wordt gevonden, zijn wijsheid in een zekere geheimtaal doorgeven? Opdat de ontvanger de inhoud voorzichtig zal uitpakken, ontcijferen, opnemen en begrijpen? Natuurlijk mag hij dat. Daar is hij dichter voor. Die geeft zijn profetie in een vorm, die je niet meer kwijt raakt.

Wel, de Wijsheid met een hoofdletter spreekt ons mensen aan. Zegt, als

EX LIBRIS

door T. Hoekstra / Zwolle

Buiten het boekje

„Het is een schande dat zoiets geschreven wordt!” Dat was één van de reacties op de ontmoetingsdag in Zutphen, toen ik iets had voorgelezen uit „Een vlucht regenwulpen” van Maarten ’t Hart. „Nee”, zei een ander, „het is goed dat zoiets eens wordt gezegd.” En daarmee waren we terecht gekomen in een bespreking die niet meer rechtstreeks betrekking had op een literair werk, maar die wel nauw verband hield met een bepaalde kijk op de werkelijkheid. De één vond dat de voorstelling in de roman falikant onjuist was, de ander was van mening dat er in de realiteit van het leven inderdaad allerlei menselijke tekortkomingen aan het licht treden. De één veroordeelde

het boek omdat daarin de waarde van het ambt werd aangetast, de ander vond dat het best eens duidelijk gemaakt mocht worden dat ook ambtsdragers mensen met gebreken zijn. Helaas ontbrak ons de tijd verder op het probleem in te gaan. Ik denk dat de verschillen in mening niet helemaal op te lossen zijn, maar vermoedelijk hadden wij wel iets kunnen bereiken, als we eens nauwkeurig na waren gegaan hoe de ouderlingen in de roman beschreven worden en hoe dat in het boek functioneert. De vraag in hoeverre een bepaalde beschrijving overeenkomt met de werkelijkheid, is niet meer alleen een zaak van literatuur, maar zij hangt wel samen met de wijze waarop het letterkundige werk wordt gewaardeerd. Iemand die van mening is dat de werkelijkheid verkeerd wordt getekend en dat een schrijver in feite een leugenachtige voorstelling van zaken geeft, zal er negatief over oordelen. Maar iemand die bepaalde dingen herkent, zal instemmend knikken en het boek „mooi” vinden.

Er is in Opbouw de laatste tijd meer geschreven over Maarten ’t Hart, daarom zal ik nu maar niet verder op zijn werk ingaan. Alleen

wil ik nog wél eens de woorden van Bertus Aafjes herhalen: „Dichters liegen de waarheid”. Dat geldt ook voor een romanschrijver: hij zet de werkelijkheid naar zijn hand om zo zijn „waarheid” te kunnen brengen. En dat hoeft nog niet úw of mijn waarheid te zijn!

Toch houdt het onderwerp mij bezig en heb ik er behoefte aan eens een uitstapje naar de werkelijkheid te maken. Misschien ga ik daarmee in de ogen van sommige lezers „buiten mijn boekje”, het zij zo. Ik hoop dat er reacties zullen komen.

—o—

Abel Herzberg heeft een boekje geschreven: „Om een lepel soep”. Hij haalt daarin herinneringen op uit zijn meer dan vijftig jaren praktijk als advocaat. Ook in het concentratiekamp Bergen Belsen waar een lepel soep, een stukje brood, een kwestie van leven of dood kon zijn. Ik citeer: „Advocaten zijn doodgewone doorsnee-mensen, net zo hebzuchtig als iedereen en bijwijlen net zo onbaatzuchtig. Maar het ambt dat zij dienen, heeft zijn innerlijke wetmatigheid behouden en onderwerpt zijn dienaren daaraan. In de

volksverbeelding bestaan er allerlei vastomlijnde typen en één daarvan is „de” advocaat. Een bepaald mooie figuur is hij niet. Integendeel. Hij is een nogal onsympathieke kerel. In werkelijkheid bestaat hij helemaal niet, evenmin als al die andere typen. Wat op grond van enkele karakteristieken onder één noemer wordt geplaatst, komt alleen maar voor in eindeloze variaties.” Zou datzelfde niet gezegd kunnen worden van kerkelijke ambtsdragers? De grapjes die in Friesland de ronde doen en waarin de dominee naar voren komt als een nogal snoeplustige, onhandige, wereldvreemde geleerde doen de waarheid geen recht. De ideale ouderling bestaat net zo min als de karikaturale typen van Maarten ’t Hart. Het zijn allemaal heel gewone mensen met hun eigen goede en zwakke hoedanigheden; er zitten héél goede bij, maar er zijn er ook die het beter nooit hadden kunnen worden. Met zo’n opmerking wordt echt niet de waarde van het ambt aangetast! De gereformeerde kerken hebben er altijd al rekening mee gehouden dat ook de ambtsdragers niets menselijks vreemd is. Ik hoef alleen maar te verwijzen naar het bevestigings-

ware zij verpersoonlijkt in een vrouw: dat zij bestond vóór de schepping. Dat betekent niet, dat de wijsheid op de eerste dag is geschapen; dat betekent dat zij God-zelve is; dat zij een der wezenskenmerken van onze Vader is. En als zij zegt dat de Heere haar tot aanzien riep voor Hij aan de schepping begon – dan zouden wij dat eerbiedig willen vertalen met: God gebruikte zijn Wijsheid om een plan te beramen.

Die Wijsheid had niet alleen een stem in de schepping. Die Wijsheid spreekt tot de gevallen mens ook van herschepping. Die belooft het eeuwige leven voor wie zijn oren gebruikt. Die waarschuwt voor ondergang allen, die niet wensen te luisteren naar de Goddelijke Wijsheid.

Zie daar het thema. En de beelden? Die zijn alle uit de Schrift geput en te verklaren – hetgeen wij hierna in de tweede kolom doen. Toe, neem eens de moeite om Lied 22 langzaam te lezen en daarna zin voor zin te bezien. Dan zult u zien dat elke zin van wijlen ds Jan Wit aan de Schrift refereert – en dat hij de Bijbel kende! De enige uitdrukking die moeilijk mag heten luidt: „ik schreed de zon en de sterren vooraan”. Nu, dat is oude taal en betekent: ik wandelde voor ze uit. Verder is alles verstaanbaar.

Die zeven pilaren. We moeten niet aan een ionische tuintempel denken, maar aan een stevige bouwconstructie. Wie „een dak boven zijn hoofd” wil hebben moet zorgen, dat hij dat dak niet een keer óp zijn hoofd krijgt. Het dak moet dus stevig gestut zijn: zeven is de volmaaktheid. Als de Wijsheid bij ons komt wonen, komt zij voorgoed; als de Heere wil wonen bij zijn volk dan staat zijn troon hecht en voor eeuwig, zie psalmen 46 en 93.

En nu het lied zelf.

LIED 22 (naar Spreuken 8 en 9)

verwijst naar:

De wijsheid van vóór alle tijden spreekt luid en dringend haar woord.	8:1 Roept de Wijsheid niet? – 8:3 zij roept luide – 8:22 zij bestond voor de schepping een begin nam –
Zij wacht waar de wegen zich scheiden, zij klopt en komt aan de poort.	8:2 zij staat waar de paden samenkomen – 8:3 aan de stadspoorten
Zij is op de hoogten getreden, zij roept op de pleinen der steden en al wie oren heeft hoort.	8:2 op de hoogten aan de weg – Neh. 8:4 een plein lag aan de poort Op. 2:29 wie oren heeft hore
2 Ik wil aan de mensen onthullen wat waar is, edel en goed.	8:4 tot u mannen, mensenkinderen! 8:6 verheven dingen, wat recht is

formulier dat de mogelijkheid signaleert van tirannie en heerschappij in de gemeente Gods.

Abel Herzberg houdt zich in zijn boek ook bezig met de vraag van het „recht”. Wat is dat eigenlijk, en waarom is het nodig? Ook in Opbouw is daarover geschreven; er verschenen artikelen over kerkrecht en kerkenorde en ik heb ze met interesse gelezen. Alleen, ik ben met een paar vragen blijven zitten en die zou ik toch wel graag eens aan de lezers van Opbouw willen voorleggen. Ze houden verband met de praktijk van het leven, ze liggen „buiten het boekje”, maar ze zijn daarom niet minder belangrijk. Eerst ga ik nog even terug naar het boekje, dat van Abel Herzberg. Hij schrijft over de mensen die zich om hulp tot de rechter wenden, de „justiciabelen”. Hij zegt ervan: „Alle justiciabelen hebben één ding gemeen. Ze hebben allemaal gelijk. Als ze daarvan niet overtuigd waren, dan waren ze niet op komen dagen. En ze hebben nóg een ding gemeen: ze hebben stuk voor stuk nooit helemaal ongelijk.” En hij vertelt over een oude president van de rechtbank die hem als jong broekje de volgende les gaf: „Ver-

geet nooit, jongeman, dat er nog nooit een procespartij is geweest, of hij had wel een beetje gelijk. Wie volledig ongelijk heeft, procedeert niet, als hij tenminste niet stapelgek is.” Het gevolg is dat ook altijd de verliezende partij het gevoel heeft dat hem geen recht is gedaan. „Er is geen recht in dit land”, hoor je dan. Hoe is het in de kerk? Ook bij de Vrijmaking is dat gezegd: „Er is geen recht.” Niet in de kerk, waar b.v. predikanten werden geschorst door instanties die daartoe niet bevoegd waren; niet in de wereld waar de rechtbank soms de kerkelijke bezittingen toeweest aan hen die er volgens de anderen geen aanspraak op mochten maken. Bij de laatste scheuring hebben we hetzelfde meegemaakt: kerkelijke vergaderingen maakten misbruik van hun macht en heel wat van onze kerkgebouwen zijn we kwijtgeraakt. Zo kom ik van de literatuur bij de werkelijkheid, en ik vraag me af: hoe ver trekken wij de lijn door die in de Bijbel wordt aangegeven met: gij, geheel anders?

Een volgende keer hoop ik in dit verband enkele praktische, concrete vragen aan de orde te stellen.

En allen die luisteren, zullen mij volgen, 't licht tegemoet.

8:8 alle woorden in gerechtigheid
8:18 rijkdom, eer, duurzaam goed en gerechtigheid = (stralende toekomst)

Het recht zal op aarde geschieden en vrees en geweld zullen vlieden waar ik het leven behoed.

8:15, 16 door mij regeren koningen, machthebbers, edelen, rechters (ze behoeden ons tegen geweld)
9:11 en voegen jaren aan ons toe

3 Met mij ging de Vader te rade nog eer Hij iets deed ontstaan.

8:22 tot aanzijn vóór zijn werken, van ouds af, van den beginne

Ik schreed langs de hemelse paden de zon, de sterren vooraan.

8:27 voor Hij de hemel bereidde was ik daar

Eer God nog hun weg had beschreven, heeft Hij tot prinses mij verheven. De eeuwen kennen mijn naam.

8:23-29 aarde, oceanen, bergen, heuvelen, stof, hemel, wolken, zee
8:23 van eeuwigheid aan (was ik)

4 In mij had de Koning behagen die alles schoon heeft gesticht.

8:30 troetelkind was ik
Gen. 1:31 het was zeer goed = schoon

Ik was het vermaak van zijn dagen, terwijl ik speelde in 't licht.

8:30 ik was een troetelkind bij Hem, mij verheugend voor zijn aangezicht

Ik daal tot de mens uit den hoge, opdat ik zijn hart en zijn ogen op 's Heren koninkrijk richt’.

8:31 mijn vreugde was met de mensen
8:32 zalig, die mijn wegen bewaren
8:35 die heeft het leven gevonden, welgevallen van de Heere.

5 De opperste wijsheid, de vrouwe die hoog is, edel en rein

9:1 en 8:1 de Wijsheid (hoofdletter)
8:6 die verheven dingen zegt en wat recht is

heeft hier haar paleis laten bouwen en open hof zal het zijn.

9:1 huis bouwen = wonen
9:5 komt, eet van mijn brood, drinkt

O komt tot de zeven pilaren eenvoudigen, dolende scharen, breekt brood, drinkt bloedrode wijn.

9:1 zij heeft 7 pilaren uitgehouwen
9:4 onverstandigen, verstandeloze
9:5 eet brood, drinkt mijn wijn

6 Ja, hier is het leven te winnen dat opweegt tegen de dood,

9:6 dan zult gij leven
8:36 wie mij haten hebbe de dood lief

de dienst van de hemelse minne die God van oudsher gebod,

8:17 ik heb lief wie mij liefhebben wie zoeken zullen mij vinden – Matt. 22:37 God liefhebben boven alles en uw naaste als uzelf

de stralende vrouwe, de schone, de wijsheid die bij u wil wonen

8:19 meer waard dan goud en zilver
9:1 haar huis gebouwd = wonen

en zelf aan tafel u noodt.

9:5 brood en wijn, leven en vreugde.

Wellicht hebt u al gezien dat ds Wit deze twee moeilijk-verstaanbare hoofdstukken in bruikbare zang heeft samengevat? Als men de dichter als „al te dichtertelijk” zou willen beschouwen mogen wij de vraag stellen: bevat Gods Woord onbegrijpelijke, al te dichtertelijke stukken? En het antwoord luidt: wie werkt zal eten, brood en wijn, leven en levensvreugde. De dichter heeft voor ons gewerkt – tóont ons het brood en de wijn.

Tenslotte de muziek. Die is van Tera de Marez Oyens-Wansink. En die melodie is voornaam! Een statige, marsachtige melodie, die niet loopt maar schrijdt. Wie deze wijs punctueel zingt, ondergaat de krachtige werking van een vrouwelijk-fijnzinnige muziekvorm, waarbij alle regels voor een deel herhaling, voor een deel variatie van het voorgaande zijn. Bovendien is het tweede paar regels een kwart lager gezet dan het eerste paar. En als extra: in de vierstemmige koor- (of orgelzetting?) is de tweede stem een canonische herhaling van de eerste: knappe compositie.

Al met al een lied om bij bijzondere gelegenheden, wel voorbereid, ten gehore te brengen door koor, gemeente, orgel en koper. Zalig wie het horen, zalig wie het zingen, zalig wie geloven.

De evolutieleer - hoe lang nog?

In de serie brochures, die het „Gereformeerd schoolblad” uitgeeft, is er in december 1980 een verschenen onder bovenstaande titel.

De schrijver, de heer J. D. Janse, is medewerker aan de Plantenziektkundige dienst te Wageningen.

Het boekje, omvang 48 bladzijden, lijkt speciaal geschreven te zijn voor de jeugd, die het voortgezet onderwijs volgt. Ouders ervaren hoe dit onderwijs doortrokken is van de evolutieleer. Als vanzelfsprekend komt in de lessen naar voren, dat de materie zich „op eigen kracht” ontwikkelt. De schepping, zo krijgen de leerlingen te verwerken, is een proces van miljoenen/miljarden jaren; die ontwikkeling is „wetenschappelijk geanalyseerd” en het resultaat ligt voor ons. Ook op zich christelijk noemende scholen staat dit alles veelal buiten discussie.

De biologie- en geologieboeken - en veel leraren - zwijgen echter over onze HERE, Schepper van hemel en aarde. Voor Hem is in die „wetenschappelijke systemen” geen plaats. Waarom ook? Hij is er enkel „voor de godsdienst”; de materie en haar ontwikkeling is een zaak van andere orde.

De verleiding om dat onderwijs voor zoete koek te nemen, is groot. Laten we niet onderschatten hoe onze jongeren onder de beklemming ervan komen en dat ze er later bijna niet meer los van raken. Tenzij... de HERE onze ogen opent en je Hem in Zijn grote werken ontdekt. Dan gaat heel dat evolutiegebouw wankelen.

Genoemde brochure wil een helpende hand bieden. Op interessante manier, gedocumenteerd en onderhoudend, spreekt de schrijver over wat er in zijn vak aan de hand is. Boeiend is - ik noem maar één voorbeeld - wat hij vertelt over de ontwikkeling van het oog in het menselijk embryo. Hoe nauwkeurig alle delen ervan geweven worden (ps. 139). Een oogzenuw met ca. 1 miljoen zenuwvezels (neurieten), een oog dat 250 kleurschakeringen en 17000 mengkleuren kan onderscheiden! Op eigen kracht ontwikkeld, zover gekomen in miljoenen jaren? Moet je dat geloven? En dat is nog maar één deel van het leven. Stel daar nu eens tegenover een bijzonder perfecte camera. Dat blijft een dood ding, hoe mooie foto's je er mee kunt maken.

Jongelui, dit is een boekje dat je beslist moet lezen en op je jeugdverenigingen moet bespreken. Ouders, lees het ook en praat er met uw kinderen over. Moeilijk, heus niet. Met een beetje inspanning kan ieder het redden. En een literatuur-

lijst, die er zijn mag, kan liefhebbers verder helpen.

Het is geen wonder dat een eerste oplage van 300 exemplaren uitverkocht is en een tweede op stapel is gezet. U kunt bestellingen plaatsen door f 4,- over te schrijven op postrekening nr. 800093 van de Rabobank te Heino t.g.v. de heer J. L. Struik, rekening nr. 327150602. Veel eenvoudiger is echter een abonnement op de serie te nemen. U ontvangt dan 4 nummers per jaar voor f 10,-.

Momenteel zijn de volgende nummers nog verkrijgbaar:

Religieuze ontwikkeling bij kinderen	f 3,10
Bijbel en jeugd door prof. dr. P. H. Kohnstamm	„ 2,90
De betekenis van de drie hoofdvakken (bijbelse, vaderlandse en kerkgeschiedenis) voor de principiële vorming	„ 2,50
De humanistische wetsidee in het lager onderwijs ..	„ 2,60
't Leven in school	„ 3,90
Werk maken van z'n persoon(lijkheid)	„ 3,90

(Alle van de hand van de heer A. Janse.)

van de zending

Zendings Thuisfront Holland

We nemen een deel over van een schrijven van het Zendings Thuisfront. Zoals u weet, ondersteunt dat Thuisfront o.a. dr. Rietkerk en zr. Van Galen.

... De voorzitter van de Stichting, de heer L. P. Dorenbos, had in september j.l. de gelegenheid het zendings-terrein te bezoeken en hij schreef de volgende impressie:

'Ons haar stond recht overeind. Er was geen kam meer door te krijgen. De stofwolken hadden ons 150 km lang plm. 5 uur omringd.

's Nachts om 1 uur hebben we elkaar op het vliegveld van Nairobi omhelst. De kleine dappere doortastende fijne dokter. Altijd enthousiast, vol vertrouwen en dankbaarheid. Een rots in de branding. Vol geloofsvertrouwen een rustpunt in haar omgeving. Dokter Greet Rietkerk, zendings-arts in Muruu, 250 km ten noord-oosten van Nairobi, in een gebied waar in de

Geschreven

Wat heeft de goede Meester toch beziel
toen rabbi's met een deerne bij Hem kwamen?
Hij had de wet van Mozes te beamen,
waarvan „geen tittel en geen jota” viel!

Waarom dat schrijven... en niet onomwonden
wat eenmaal wàs geschreven nagesproken?
Waarom niet zelf de eerste steen genomen:
Hij had het recht, want Hij was zonder zonde...

Hij deed het niet, Hij liet de deerne leven.
Hij bukte zich, en heeft met zachte hand
het levend woord in het gedweeë zand
en in haar hant de wet van God geschreven.

Dekt Hij met zand alles wat is verdorven?
Hij heeft het kreunend in een hout gekorven!

bij Johannes 8 : 1-11

Johan Maardapper

wijde omtrek geen andere dokter meer te bekennen is.

De volgende morgen vertrokken we vroeg uit Nairobi op weg naar de zendingspost; 5 uur in de auto. Eerst gaat het nog wel over de asfaltweg, maar dan begint de stofreis. Hortend en stotend, gaten ontwijkend, door een dor en droog gebied waar je slechts zo nu en dan enkele mensen tegenkomt. Een vlak uitgestrekt gebied met laag struik-gewas. Pas later ontdek je dat overal in deze 'bush' kleine dorpjes van 6 tot 10 leemhutten voorkomen waar kleine families samen wonen en proberen in leven te blijven met wat veeteelt en verbouw van groenten. Het is al maanden droog en er is sprake van hongersnood. Met smart wordt gewacht op de regen: Regen als een zegen! Dichtbevolkt kan het gebied niet zijn. De opbrengst van het veld is te beperkt.

Als maandagmorgen de medische kliniek om half acht open gaat is het al een drukte van belang. Veel vrouwen met kleine kinderen, enkele oudere mannen en vrouwen. Sommigen hebben al 3 uur gelopen met het kind op de rug en de tassen met een band aan het voorhoofd hangend. Mooie mensen met mooie kinderen. Openhartig, vriendelijk, goedlachs. Tevreden kijkend in hun situatie. Er van makend wat er van te maken is. De patiënten worden ingeschreven door de jonge man die o.a. daarvoor in de dienst van het medische werk is aangesteld. Zuster Corrie van Galen of Teus de Ruiter bekijkt de patiënten voor deze naar dokter Rietkerk moeten. Ze regelt de inenting en de medicijnen. Er werken 8 plaatselijke werkers die een opleiding krijgen. Een drukke bedoening. Dokter Greet onderzoekt de patiënten. Een kind met verschijnselen van ondervoeding. Een oude man met een breuk; deze moet door naar het ziekenhuis (plm. 150 km weg). Veel kinderen die moeten worden ingeënt. Een jongetje die genezen van hersenvlies-ontsteking naar huis mag. Een vrouw die na een ernstige val uit een boom een paar weken verzorgd is.

Zij kampeerde buiten het ziekenhuis in een hoekje, waar ook haar baby bleef om gevoed te worden. Ze mag nu dankbaar naar huis.

Wat een zegen voor deze mensen. Wat een dankbaar werk. Wat een mooie efficiënte kliniek. Goed doorzicht. Helemaal ingericht op preventieve zorg. Gezellig en praktisch. Achter in de kliniek is de voedingsvoorziening begonnen. Op een kook-toestelletje wordt het eten klaargemaakt. Allemaal producten uit het gebied zelf. Door te laten proeven en voor te doen hoe het gemaakt wordt, wordt geprobeerd de eet-gewoonten te verbeteren.

Ik ben diep onder de indruk van het werk van de werkers, Greet, Corrie, Teus en de anderen. Je alles ontzeggen om te gaan helpen. Midden in de rimboe. Een kleine gemeenschap en vaak alleen.

Meer dan ooit heb ik beleefd dat we als mensen van het Thuisfront voor dit werk en de werkers moeten en mogen bidden en werken. Met ons gebed en ons geld helpen we dit werk. Allen laten U hartelijk groeten en iedereen is uitgenodigd om eens op bezoek te gaan. Het is een oase van rust en 'terug naar de natuur' vergeleken bij ons westerse welvaarts-leven.

Naschrift: Er is een keurige folder bij het Thuisfront te bestellen: Ons Kenya Project. Secretariaat: P. J. Clement-Bos, Kyftenbeltlaan 2, Hoevelaken, tel. 03495-4396.

JAARVERGADERING

Persvereniging „Opbouw”

11 april 1981

te Utrecht

kerknieuws

Heemstede — Met ingang van 1 maart a.s. is het scribaat van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Heemstede gevestigd bij: Mevr. J. C. Wattel-Alewijnse, Graan voor Visch 19801, 2132 WP Hoofddorp. Omdat het huidige scribaat-adres met ingang van 1 april niet meer door mij zal zijn bewoond, wordt ieder dringend verzocht hiervan goede nota te nemen. De kans dat door u gezonden post na die datum niet zijn juiste bestemming zal vinden is erg groot.

nieuws uit breder kring

Spanje-werk — Van de broeders die bij het Spanje-werk betrokken zijn ontvingen we volgend schrijven: Onlangs ontvingen we een brief uit Madrid van ds Juan Sanz, die wij hieronder laten volgen.

„Geliefde ds Moggré,
Als antwoord op uw broederlijke brief van 2 oktober jl. staat u mij toe, dat ik mij met deze brief tot alle broeders en zusters richt. Geloofd zij de HERE, onze God en Vader in onze Heer Jezus Christus, omdat Hij zo genadig is geweest met ons allemaal gedurende al de jaren dat we met elkaar mochten samenleven en samenwerken voor zijn Koninkrijk. Er zijn al tien jaar voorbijgegaan — wie zou het zeggen?! — dat wij samenkwamen voor mijn intrede en bevestiging als predikant van de gemeente. Wat een vreugde en blijdschap in Hem voor ons allen! Nu mogen wij, ondanks al het verdriet en de teleurstellingen, zeer zeker het genadig handelen van de HERE in ons leven gedenken en ervaren. Er zijn broeders en zusters in de Here Jezus ontslapen en toch mochten wij toen samen aan zijn beloften vasthouden (Joh. 11 : 25). Er waren ook dagen dat wij blij in Hem mochten zijn: zieken werden gezond, jonge gezinnen zijn ontstaan, kinderen zijn geboren enz. Maar vooral mochten wij genieten van en ankeren op zijn Woord (Ps. 119 : 160).

Welnu, wat mij persoonlijk betreft, ik houd niet van herdenkingen. En toch bent u zo fijngevoelig geweest bij mijn tienjarig jubileum, dat ik erg dankbaar ben voor alle door u

naar mij gezonden tekenen van broederschap in Hem. Ja, broeders en zusters, wij zijn echt overstelpt door uw broederlijke liefde in woorden en daden, niet alleen nu, maar gedurende alle tien jaren en ook daarvoor. Ik herinner het mij heel goed! Ja, nu komen in mijn geheugen de woorden van Jezus in Mattheüs 19 : 29. Wat een heerlijke belofte voor allen die in Zijn kracht alles mogen prijsgeven en zo Zijn eigendom mogen zijn!

Verder, ik roem mijzelf niet als ik enkere werkzaamheden van de afgelopen jaren probeer naar voren te brengen. Nee, alles is van Hem, Hem zij de eer!

Ik heb het evangelie verkondigd: in Barcelona, na de vele moeite en de moeilijke eerste twee jaren, aan een kleine gemeente in de buitenstad Badalona. Toen al zorgde ik voor de radio-uitzendingen, die veel contacten veroorzaakten, of per brief of persoonlijk aan het adres van de radio-luisteraars of bij mij thuis.

Hier nog het vertaalwerk. Om te beginnen, vanaf mijn laatste jaren als student in Kampen, het herzien vanuit het Latijn en het Frans van de oude vertaling van de Heidelbergse Catechismus. En dan volgen de titels „De tiranie van het evolutionisme”, „De Dordtse Leeregels”, „De Nederlandse Geloofsbelijdenis”, „De Geest van Pinksterdag”, „Kernwoorden van het Nieuwe Testament I en II”, „Gods Woord, levensboek voor deze tijd”, „De verhouding van de christelijke politiek met de wereldse”, „De seksuele revolutie”, „Transcendente meditatie”, „De Jehova-getuigen”, „Yoga, het antwoord?”, „Het Maoïsme”.

Al deze boeken zijn verschenen. En bij de drukker ligt „De opmars van het occultisme”. En dan wachten nog om gedrukt te worden de vertalingen van „De verklaringen van I en II Timotheüs” door ds M. R. van den Berg, de eerste drie hoofdstukken van „Van de rechtvaardigen”, enz.

Bij het vertaalwerk horen ook de 51 nummers van de Spaanse IRS, En la Calle Recta, die ik heb mogen vertalen en verzorgen.

Tot slot mijn correspondentie, die duurt nog voort met radioluisteraars in Spanje en in het buitenland. Honderden brieven per jaar waarvan ik een copie bewaar. Dat was en is nog een andere weg om uit het evangelie te mogen vertellen. Hierdoor zijn vele mensen naar christelijke gemeenten gegaan.

In literatuurverspreiding heb ik veel gedaan. Er is door ongeveer 1180 radioluisteraars om de toespraken gevraagd en zij hebben die persoonlijk of per post thuis gekregen. En niet alleen dat, zij hebben ook — niet allemaal — een bijbel of enige van onze uitgaven ontvangen.

Op dit moment heb ik vaste contacten met enkele gezinnen in Madrid en ook met twee gezinnen in de buitenwijk Getafe. Deze laatsten hebben veel moeilijkheden, de mannen zijn werkloos. Wij hebben ze

persoonlijk een beetje geholpen en ook een beetje geld van onze boekenverkoop gegeven.

En nu het laatste geval. Ongeveer een maand geleden kreeg ik een telefoontje. Het was een jonge vrouw die me belde. Zij is 31 jaar geworden. Toen ik haar vroeger kende was zij elf of twaalf jaar. Zij was leerlinge op de catechisatie in het dorp waar ik als priester werkte. Ze was nu in vele geestelijke moeilijkheden geraakt. Ze dacht dat ik misschien zou kunnen helpen. Toen, zo vertelde zij ons, pakte ze de telefoongids van Madrid en vond ons telefoonnummer.

Broeders en zusters, dit is een echt noodgeval van leven of dood. Bidt dan, broeders en zusters, voor haar en voor ons. Zij zou graag hoop en vrede en rust willen hebben voor haar wanhopige uren! En wij willen graag dat zij naar ons zou willen luisteren. Moge de HERE zich ontfermen over haar en aan ons van Zijn wijsheid schenken en aan de kracht van Zijn Heilige Geest deelnemen om zo omgord — herinnert u zich mijn preek over Ef. 6 : 10-20? — met deze jonge vrouw mee te strijden tegen de machten van de duisternis die zoveel in haar hebben gewonnen. Die zijn nu haar huisgenoten, maar die moeten van haar weg gaan. Laten we dan de HERE vragen dat Zijn zwaard in haar hart binnendringt en haar reinigt in de Heilige Geest (Hebr. 4 : 12 e.v.).

Intussen is de verjaardag van mijn vrouw voorbijgegaan. Mede namens haar danken wij u hartelijk voor uw gelukwensen met die gelegenheid. Het werd een fijne dag om daarvoor de HERE heel veel te danken en te prijzen en bidden.

Het lijkt hier langzamerhand herfst te worden. Het heeft vandaag voor het eerst geregend na bijna drie maanden achtereenvolgende zomertijd. De HERE zij ook daarvoor gedankt. Want het stof en de benzinedamp lijken een grote wolk boven Madrid. Morgen is het een maand geleden dat de kinderen naar school gingen. Sindsdien is het huis een

beetje rustiger. Zij zijn allemaal gezond en hebben veel plezier in het werk. De HERE make het wel met hen, want ook zij zijn van Hem (Hand. 2 : 39).

Enfin, broeders en zusters, nogmaals hartelijk dank, ook namens Maruja en de kinderen, voor uw zorg in alle opzichten jegens ons! En voor de toekomst die moedige woorden van Paulus aan de Filippenzen: „Overigens, mijn broeders, verblijdt u in de Here!... maar hetgeen wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder” (Fil. 3 : 1-16).

Met hartelijke en broederlijke groeten en in alles de HERE bevolen, Juan T. Sanz”.

Broeders, wij meenden er goed aan te doen U deze brief door te geven. Uw gebeden en gaven zijn zo nodig voor de voortzetting en uitbreiding van het werk: het uitdragen van het Evangelie in Spanje en Latijns Amerika.

Wilt U deze brief aan de U toevertrouwde gemeente doorgeven, opdat de broeders en zusters op de hoogte mogen zijn van het Spanje-werk.

Voorts broeders, zij dit werk in Uw bijzondere aandacht aanbevelen bij het opstellen van het collectienrooster voor het komende jaar.

Evangelisatie op de camping

Van het Evangelische centrum van de Chr. Geref. Kerken ontvingen we het volgende:

Een van de mogelijkheden om met anderen in het evangelie te delen is evangelisatiewerk op de camping. Ook dit jaar is daartoe weer volop de gelegenheid.

Wat is het fijn dat er in de kerken heel wat jonge mensen zijn die zich voor dit werk beschikbaar willen stellen.

Zij zien terecht in dat tot een evangeliserende levenshouding, die het koninkrijk van God met zich meebrengt, ook dit werk behoort.

Maar dit geldt niet alleen voor jonge mensen. Ook mensen van hogere leeftijd zijn welkom voor dit werk.

Evenals in voorgaande jaren kunt u

De Reformatorische Bijbelschool

Verzorgt een:

— Eenjarige Vormingskursus

voor o.a. mensen met een beroepsopleiding (MBO/HBO) of gelijkwaardige ervarings situatie.

— Driejarige (beroeps) Opleiding

voor een taak binnen het onderwijs, de gemeente, jeugd- en evangelisatiewerk, zending.

De cursus start eind augustus 1981 in haar nieuwe HONK.

INFORMATIE: Reformatorische Bijbelschool, Slotlaan 241, 3701 GG Zeist — Telefoon 03404 - 24166.

zich voor dit werk opgeven bij evangelist J. O. Schouten. Zodra hij uw aanmelding heeft ontvangen wordt u door hem een formulier toegestuurd waarop u uw wensen ten aanzien van tijdvak en plaats kunt vermelden. Ik hoop dat velen van u aan deze oproep gehoor zullen geven zodat de heer Schouten veel reacties zal ontvangen. Het adres is: J. O. Schouten, v. Vosbergenlaan 16, 1701 AR Heerhugowaard, tel. 02207-13176.

Themadag voor jongeren in Leeuwarden

„Gods wil in je leven” is het thema van de vijfde Ronduit-themadag die de Evangelische Omroep zaterdag 21 februari organiseert in „De Harmonie” in Leeuwarden. De themadag begint om half elf.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Na een welkomstwoord van EO-direkteur drs L. P. Dorenbos zal jeugdevangelist Gert van den Bos het hebben over „Gods wil... en jouw (on)wil”; EO-medewerker Henk Binnendijk leidt vervolgens een bijbelstudie in groepjes en spreekt 's middags over „Gods wil, maar nu de praktijk”. Tonneke Bijker gaat in op het onderwerp „Gods wil, en het horen naar Zijn stem”. De presentatie is in handen van Jan van den Bosch. Daarnaast is er echter ook veel muziek. Uit Engeland is afkomstig het bekende duo Stuart en Kyle en verder treden op de „Burning Candles” uit Zwolle; daarnaast is er natuurlijk ook veel samenzang. De themadag is rond vier uur afgelopen.

Heeft u nog steeds geen plekje besproken voor Pasen, Pinksteren of zomervakantie...?

Bel dan nu naar Ackersate.

Er zijn nog comfortabele bungalows en mooie plaatsen op de camping.

CAMPING EN BUNGALOWPARK

„Ackersate”

Voorthuizen - Harremaatweg 26
Telefoon 03429-1274

Vriendelijk verzoek om uw ADVERTENTIES SCHRIFTELIJK OP TE GEVEN!!!

Uiterlijk dinsdagmorgen, 10 uur, dient de tekst in ons bezit te zijn. Foto's en tekenwerk voor het maken van cliché's dienen 1 week voor de plaatsingsdatum ter drukkerij te zijn.

Ook U heeft

zo nu en dan behoefte aan ontspanning. EVANGELISCHE CAMPING „T BELOOFDE LAND” is zo'n plekje waar U zowel geestelijk als lichamelijk tot rust kunt komen.

Vraag folder.

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

Reformatische Bijbelschool

Honkvast onderdak

De Ref.B.S. verzorgt

— Eenjarige Vormingskursus

voor o.a. mensen met een beroepsopleiding (MBO/HBO) of gelijkwaardige ervaringssituatie.

— Driejarige (beroeps) Opleiding

voor een werkring bij het onderwijs, de zending, evangelisatie, jeugdwerk, etc.

Help haar nu ook financieel onderdak door uw GIFT. Zo kunt U ons steunen:

Postgiro 3091180 R.B.S. ZEIST,
of via een lening tegen geen of lage rente.

f 100,—, f 500,—, f 1.000,—, f 10.000,—

rente%; looptijd jr
Naam: Adres: Postcode:

Opsturen, zonder postzegel, aan R.B.S. Antwoordnr. 117
3701 GG ZEIST. Telefoon 03404-24166

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven en binnenkort uit te geven brochures bestellen. Alle prijzen zijn exclusief portokosten! De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

Gaarna ontvang ik:

..... ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
..... ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
..... ex. Prof. Dr. B. Goudzwaard, Drs. H. de Jong en Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, Het kernwapenvraagstuk (48 pag.) à f 2,50
..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie) (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” nog een beperkt aantal aanwezig.